

УДК 343.1

І. В. Калініна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ НЕПОВНОЛІТНІХ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Наукова стаття присвячена розробці та обґрунтуванню логічно взаємопов'язаних теоретичних висновків щодо процесуального статусу неповнолітнього у кримінальному судочинстві, формулюванню на їх основі рекомендацій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. Авторкою зазначено, що формування та закріплення процесуального статусу залежать від ряду чинників, серед яких слід виділити вік особи. Вплив цього чинника на регламентацію процесуального статусу неповнолітніх у кримінальному судочинстві розглядається як основна теоретична засада подальшого дослідження.

У науковій роботі аргументується, що особливості реалізації кримінального процесуального статусу неповнолітніх пов'язані із визначенням їх право- та дієдатності у кримінальному судочинстві. За загальним правилом неповнолітні є обмеженими у своїй правосуб'єктності. По-перше, вони не можуть бути суб'єктами широкого спектра правових відносин, а по-друге, у тих сферах, де вони виступають суб'єктами правових відносин, їх дієдатність обмежена законом.

Авторка констатує, що у кримінальній процесуальній науці можна спостерігати своєрідну перевагу інтересу дослідників на користь неповнолітніх обвинувачених або підозрюваних. Питанням кримінального провадження щодо неповнолітніх приділяється порівняно з питаннями захисту прав та інтересів неповнолітніх потерпілих або ж свідків набагато більше уваги. Представлені положення по-новому визначають місце та роль неповнолітньої особи у кримінальному процесі.

Ключові слова: процесуальний статус; неповнолітня особа; кримінальне провадження; кримінальне судочинство; неповнолітній підозрюваний; неповнолітній обвинувачений; неповнолітній свідок; неповнолітній потерпілий.

DOI 10.34079/2226-3047-2023-13-26-59-67

Постановка проблеми. Нині одним із пріоритетних напрямків розвитку світової спільноти визнається забезпечення належної охорони прав і законних інтересів неповнолітніх, запобігання кримінальним правопорушенням серед цієї категорії осіб та захист прав тих, хто вже вступив у конфлікт із законом. З цією метою Організацією Об'єднаних Націй (ООН) було прийнято низку нормативних документів, що встановлюють мінімальні стандарти у цій сфері, у тому числі у поводженні з неповнолітніми правопорушниками та під час здійснення правосуддя.

Україна у 1991 р. ратифікувала (Верховна Рада УРСР, 1991.) Конвенцію ООН про права дитини 1989 р. (Організація Об'єднаних Націй, 1989), яка має обов'язкову силу для країн-учасниць, і цим взяла на себе зобов'язання її виконувати. Для цього потрібно було привести у відповідність до положень цієї Конвенції національне законодавство та

правозастосовну практику. Поширення і закріплення в країні основних принципів зазначеної Конвенції є й у кримінальному процесуальному законодавстві України. Зокрема, чинний Кримінальний процесуальний кодекс (КПК) України також ураховує норми міжнародного законодавства щодо неповнолітніх.

Метою нашого дослідження є розробка та обґрунтування логічно взаємопов'язаних теоретичних висновків щодо процесуального статусу неповнолітнього у кримінальному судочинстві, формулювання на їх основі рекомендацій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. Формування та закріплення процесуального статусу залежать від ряду чинників, серед яких слід виділити вік особи. Вплив цього чинника на регламентацію процесуального статусу неповнолітніх у кримінальному судочинстві ми розглядаємо як основну теоретичну засаду подальшого дослідження.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, показує, що питанням правового та процесуального статусу неповнолітньої особи у кримінальному провадженні взагалі й процесуальним статусам неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого та свідка зокрема приділяється увага в сучасній юридичній літературі. Окремі аспекти зазначеного питання розглядали у своїх роботах О.Г. Бабенко, І.О. Бандурка, М.О. Карпенко, В.О. Коновалова, Г.Ю. Нікітіна-Дудікова, О.Є. Соловйова, Г.О. Стрілець та інші. Проте питання, пов'язані із узагальненням та визначенням особливостей процесуального статусу неповнолітніх у кримінальному судочинстві України в юридичній літературі досліджено недостатньо. Тож, недостатня розробленість зазначених питань, наявність правових прогалин, а також необхідність проведення наукового дослідження щодо процесуального статусу неповнолітніх у кримінальному судочинстві, свідчить про актуальність проблеми та зумовлює вибір теми нашої статті.

Виклад основного матеріалу. З юридичної точки зору вік особи розглядається як показник можливості засвоєння та виконання нею правових вимог, більш того, вік особи вказує на спроможність особи бути не пасивним об'єктом правового регулювання, а активним його суб'єктом. Досягнення певного віку передбачає здатність особи брати участь у доволі широкому колі правовідносин, реалізуючи свої права, виконуючи обов'язки та відповідаючи за свої дії. Незважаючи на виділення відповідних вікових етапів, що мають місце у різних науках, спільним для них є встановлення єдиної межі, після досягнення якої людина, як правило, набуває майже всіх якостей, що входять до предмета вивчення цих наук. Таким рубежем зазвичай виступає повноліття. Це дає підставу для виділення двох вікових груп осіб – повнолітніх і неповнолітніх, що не заперечує більш дрібного поділу у їх межах (Коновалова, 2006, с. 108).

Вік – це юридично значуща обставина (юридичний факт), яка обумовлює особливий тип правових зв'язків – загальних (загальнорегулятивних), а у подальшому існуванні вік особи стає юридичною умовою, що впливає на визначення правоздатності. Характеризуючись відносною стабільністю і тривалим періодом існування, упродовж якого вік особи може неодноразово (у поєднанні з іншими чинниками) викликати настання правових наслідків, його можна визнати юридичним фактом-станом.

Фактичною основою такого стану є недостатній рівень психофізіологічного розвитку особи, який певним чином унеможлиблює здійснення нею юридично значущих дій. Як відмічається у Преамбулі Конвенції ООН (Організація Об'єднаних Націй, 1989) дитина, внаслідок її фізичної і розумової незрілості, потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження.

Із наведеного випливає, що неповноліття – це юридично значущий стан, пов'язаний із рівнем психофізіологічного розвитку особи, наслідком якого є встановлення певних обмежень її правових можливостей, компенсація яких здійснюється завдяки дії особливих юридичних механізмів. Неповноліття як юридичний факт-стан істотно позначається на регламентації правового статусу неповнолітніх взагалі у праві та в окремих його галузях, зокрема – процесуального статусу у кримінальному процесуальному праві.

Відповідно, у кримінальному судочинстві у рамках кримінального процесуального статусу особи можна відокремити кримінальні процесуальні статуси повнолітніх та неповнолітніх осіб. Останній буде відрізняти, а разом з тим об'єднувати усіх неповнолітніх у кримінальному процесі, їх особливе процесуальне становище. Зазначена особливість полягає у тому, що зазвичай можливість участі неповнолітніх у судочинстві в якості конкретного суб'єкта визначається відповідно до психологічного, а не вікового критерію, а також у тому, що власні права вони реалізують за допомогою представників. Тож, у процесуальному статусі неповнолітніх повинні бути враховані їх особливості і, безумовно, ці особливості мають бути унормовані як відповідні складові кримінального процесуального статусу неповнолітньої особи. Разом з цим, будь-який неповнолітній, безвідносно до майбутньої ролі у кримінальному судочинстві наділяється й загально-процесуальними правами (наприклад, правом на недоторканність особи).

Особливості реалізації кримінального процесуального статусу неповнолітніх пов'язані із визначенням їх право- та дієздатності у кримінальному судочинстві. За загальним правилом неповнолітні є обмеженими у своїй правосуб'єктності. По-перше, вони не можуть бути суб'єктами широкого спектра правових відносин, а по-друге, у тих сферах, де вони виступають суб'єктами правових відносин, їх дієздатність обмежена законом. Кримінальний процесуальний статус неповнолітніх, які вчинили кримінальне правопорушення, повністю збігається із статусом дорослої особи (повнолітнього підозрюваного, обвинуваченого) і знаходить своє відображення у відповідних статтях КПК України, що закріплюють зміст елементів статусу цих суб'єктів кримінального процесу. Але, враховуючи специфіку загального впливу неповноліття, як юридичного факту-стану, неповнолітні у кримінальному судочинстві взагалі і неповнолітні, що вчинили кримінальне правопорушення зокрема, у порівнянні з повнолітніми учасниками кримінальної процесуальної діяльності, як загальне правило, фактично обмежені у своїй правосуб'єктності (право- та дієздатності). Компенсація існуючих обмежень здійснюється завдяки участі додаткових суб'єктів – захисника та законного представника, а також завдяки запровадженню додаткових гарантій захисту їх прав і законних інтересів з боку держави (глава 38 КПК України «Кримінальне провадження щодо неповнолітніх»). Узяті разом вони виступають як прояв охоронного режиму щодо неповнолітніх та доповнюють обмеженість їх кримінального процесуального статусу.

Звідси випливає, що неповнолітні, які вчинили кримінальне правопорушення, у кримінальному судочинстві України наділені обмеженим кримінальним процесуальним статусом. Визнання повної чи обмеженої дієздатності неповнолітніх суттєво впливає на зміст елементів їх процесуального становища у кримінальному процесі та взаємовідносини із захисником і законним представником.

У нормах КПК України закріплюється принцип підвищеної юридичної охорони неповнолітніх, як того вимагають Пекінські правила (Ліга 360, [б.д.]). Вони підкреслюють, що особливий порядок провадження у справах неповнолітніх діє поруч із основними процесуальними гарантіями, передбаченими ст. 14 Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права (Організація Об'єднаних Націй, 1966). Підвищена юридична охорона неповнолітніх має місце в українському законодавстві незалежно від їх правового становища (підозрюваний, обвинувачений, потерпілий, свідок) або тяжкості вчиненого кримінального правопорушення. Охоронний режим виявляється у проголошенні у законі привілеїв для вікової групи неповнолітніх. Це проявляється насамперед у тому, що для неповнолітнього передбачено режим подвійного представництва його інтересів – законного представника та захисника.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 44 КПК України якщо підозрюваним, обвинуваченим є неповнолітній, до участі в процесуальній дії разом з ним залучається його законний представник. А ч. 2 ст. 52 КПК України закріпила, що обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою (п. 1); щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою (п. 2) (КПК України, 2012).

Основу будови кримінального процесуального статусу неповнолітніх, які вчинили кримінальне правопорушення, становитиме відповідний кримінальний процесуальний статус особи дорослого підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, виходячи з єдності природи участі у кримінальному процесі, з відповідною його адаптацією до психофізіологічних особливостей неповнолітнього. Тому процесуальний статус неповнолітнього, який вчинив кримінальне правопорушення, повинен являти собою змінений кримінальний процесуальний статус повнолітнього підозрюваного, який відповідає можливостям його сприйняття, усвідомлення, реалізації саме неповнолітнім, і відповідно, включати не тільки загально відомі процесуальні права та обов'язки, а й так би мовити спеціальні – неповнолітньої особи.

Розглядаючи процесуальний статус неповнолітнього підозрюваного у кримінальному процесі О.Г. Бабенко зазначає, що можна сформулювати таке визначення поняття «неповнолітній підозрюваний»: це особа, яка у формальному та сутнісному аспекті досягла мінімального віку для притягнення до кримінальної відповідальності та щодо якої висунуто підозру у формальному або матеріальному прояві. Формальний прояв висунення підозри неповнолітньому підозрюваному пов'язаний з оформленням кримінальних процесуальних документів, що констатують підозру, – повідомлення про

підозру, протокол затримання. Матеріальний прояв висунення підозри неповнолітньому підозрюваному треба ототожнювати із здійсненням будь-яких процесуальних дій, спрямованих на викриття неповнолітнього (незалежно від наявності у нього процесуального статусу) у скоєнні кримінального правопорушення (Бабенко, 2020, с. 180-181).

Одним із головних правил кримінального судочинства щодо неповнолітніх є його максимальна індивідуалізація. У центрі судочинства знаходиться особистість неповнолітніх і причини їх правопорушень, тож зазначені особливості під час розслідування повинні бути вивчені максимально.

Вміння слідчого виявляти індивідуально-психологічні особливості особи, яка потрапила до сфери дії кримінального процесу, дозволяє вирішити наступні завдання :

а) кримінально-правові (встановити осудність, форму вини, мотив злочину, емоційний стан підлітка в момент вчинення кримінального правопорушення, обставини, що впливають на ступінь і характер відповідальності, призначити справедливий вид і міру покарання тощо);

б) кримінальні процесуальні (обрати запобіжний захід, отримати інформацію, що має доказове значення, визначити доцільність проведення судово-психологічної або судово-психіатричної експертизи тощо);

в) криміналістичні (висунути версії, вибрати тактичні прийоми проведення слідчих (розшукових) дій тощо);

г) завдання попередження злочинності неповнолітніх (виховний вплив слідчого на правопорушника під час досудового розслідування, виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину тощо) (Карпенко, 2004, с. 15-16).

Серед проблем, що виникають у процесі проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх, виділяють як процесуальні (наприклад, відсутність педагогів або психологів при проведенні допитів неповнолітніх свідків, або недостатній досвід роботи спеціалістів саме з такою категорією осіб, а до участі в допитах неповнолітніх і слідчих (розшукових) діях, що проводяться з ними, в окремих випадках в якості законних представників залучаються особи, які не відповідають вимогам чинного законодавства України), проблеми тактичного характеру (наприклад, складність встановлення психологічного контакту з неповнолітнім у ході допиту), так і проблеми організаційного характеру (наприклад, неможливість провести слідчі дії в умовах, що виключають візуальне спостереження), недостатнє технічне оснащення кабінету слідчого з урахуванням психо-емоційного стану неповнолітньої особи, з якою проводяться слідчі (розшукові) дії, тощо (Бандурка, 2021, с. 48).

Проте слід констатувати, що у кримінальній процесуальній науці можна спостерігати своєрідну перевагу інтересу дослідників на користь неповнолітніх обвинувачених або підозрюваних. Питанням кримінального провадження щодо неповнолітніх приділяється порівняно з питаннями захисту прав та інтересів неповнолітніх потерпілих або ж свідків набагато більше уваги.

На необхідність удосконалення низки положень кримінального процесуального законодавства, які стосуються захисту прав та інтересів неповнолітніх потерпілих, вказує О.Є. Соловійова. Авторка зазначає, що важливого значення набуває дослідження

комплексного підходу щодо вдосконалення правового положення неповнолітніх потерпілих, як учасників кримінальних процесуальних відносин, а також покращання системи гарантій їх прав, свобод та інтересів, а саме обов'язкового представництва неповнолітнього потерпілого; виділення окремого провадження щодо неповнолітнього потерпілого; відшкодування заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди в повному обсязі; здійснення судового розгляду в закритому засіданні тощо (Соловйова, 2021, с. 347).

Правовий статус дитини, потерпілої в кримінальному провадженні зокрема від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості, має низку особливостей, пов'язаних із: необхідністю забезпечення дотримання права дитини на таємницю особистого й сімейного життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції, повагу до честі та гідності дитини; забезпечення дотримання права дитини на захист від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого та брутального поводження, експлуатації, включаючи сексуальні зловживання. Слід урегулювати й проблемні питання, пов'язані з необхідністю: залучення до кримінального провадження як законного представника неповнолітнього, так і захисника, адже сторони кримінального провадження мають рівні права у змагальному кримінальному судочинстві; забезпечення реалізації прав, свобод й обов'язків дитини у кримінальному провадженні, урахувавши її вікові, інтелектуальні та психологічні особливості, за умови максимального забезпечення міжнародних стандартів (Нікітіна-Дудікова, 2020, с. 91).

Отже, неповноліття особи у кримінальному судочинстві має такі правові наслідки як встановлення правових обмежень щодо неї та запровадження додаткових юридичних засобів захисту її прав та законних інтересів. Існування цих особливостей передбачає їх обов'язкове законодавче урахування при формуванні кримінального процесуального статусу неповнолітньої особи, враховуючи те, що неповнолітні у кримінальному процесі, поряд із загально-процесуальними правами, обов'язками (як суб'єкти кримінального процесу), повинні наділятися і спеціально-процесуальними правами, обов'язками (саме неповнолітніх як суб'єктів кримінального процесу). Це стосується не тільки тих з них, хто вчинив кримінальне правопорушення, а й взагалі усіх осіб віком до вісімнадцяти років, що залучені до кримінального провадження.

Висновок. Враховуючи подальшу інтеграцію нашої країни до світового співтовариства, існує необхідність удосконалення нормативно-правової регламентації кримінального процесуального статусу неповнолітніх у кримінальному судочинстві. Актуальним залишається питання подальшого відокремлення кримінального провадження щодо неповнолітніх за рахунок диференціації його процесуальної форми, спеціалізації слідчих, прокурорів та суддів. Відзначимо, що кримінальні процесуальні норми повинні враховувати особливості неповнолітніх (фізіологічні, соціальні, психологічні) як суб'єктів кримінального процесу та учасників кримінальних процесуальних відносин. Це повинно знаходити своє відображення у їх змісті та характері регулювання правовідносин за участю цих осіб.

Бібліографічний список

- Liga 360, [б.д.] *Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх (Пекінські правила) 1985 р.* [online]. Доступно: <<https://ips.ligazakon.net/document/MU85321>> (дата звернення: 18.10.2023)
- Бабенко, О. Г., 2020. Поняття неповнолітнього підозрюваного. *Правовий часопис Донбасу*, 3 (72), с. 177-182.
- Бандурка, І. О., 2021. Кримінально-процесуальне регулювання слідчих дій за участю неповнолітнього. *Наше право*, 3, с. 43–53.
- Верховна Рада УРСР, 1991. Постанова Про ратифікацію Конвенції про права дитини № 789-12 від 27.02.1991 р. *Верховна Рада України* [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12#Text>> (дата звернення: 20.10.2023)
- Карпенко, М. О., 2004. *Особливості провадження в справах про злочини неповнолітніх*. Кандидат наук. Дисертація. Харків.
- Коновалова, В. Е., 2006. Допрос: тактика и психология. Харьков : СПД ФЛ Вапнярчук. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI від 13.04.2012 р.: *Верховна Рада України [онлайн]* Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> (дата звернення: 18.10.2023)
- Нікітіна-Дудікова, Г. Ю., 2020. Правовий статус дитини, потерпілої від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості, *Ўридична психологія*, 27, с. 87-94.
- Організація Об'єднаних Націй, 1966. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.73 р. *Верховна Рада України [онлайн]* Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text> (дата звернення: 19.10.2023)
- Організація Об'єднаних Націй, 1989. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. *Верховна Рада України* [online]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text> (дата звернення 20.10.2023)
- Соловійова, О. Є., 2021. Щодо процесуального статусу неповнолітнього потерпілого у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми кримінального процесу та криміналістики*, с. 345-348.

References

- Babenko, O., 2020. Ponyattya nepovnolitn'oho pidozryuvanoho [The concept of a juvenile suspect]. *Pravovyy chasopys Donbasu – Legal Journal of Donbas*, 3 (72), p. 177-182 [in Ukrainian]
- Bandurka, I., 2021. Kryminal'no-protsesual'ne rehulyuvannya slidchykh diy za uchastyu nepovnolitn'oho [Criminal procedural regulation of investigative actions involving a minor]. *Nashe pravo – Our Law*, 3, p. 43-53 [in Ukrainian]
- Karpenko, M., 2004. *Osoblyvosti provadzhennya v spravakh pro zlochyyny nepovnolitnykh*. [Peculiarities of proceedings in cases involving crimes by minors]. Kandydat nauk. Dysertatsiia. Kharkiv [in Ukrainian]
- Konovalova, V., 2006. Dopros: taktyka y psykholohyya [Interrogation: tactics and psychology], Khar'kov. [in Russian]

- Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny № 4651-VI vid 13.04.2012 r.: [Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> [in Ukrainian]
- Liga 360, [n.d.] Minimal'ni standartni pravyla OON, shcho stosuyut'sya vidpravlennya pravosuddya stosovno nepovnlitnikh (Pekins'ki pravyla) 1985 r. [UN Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules)]. [online] Available at: <<https://ips.ligazakon.net/document/MU85321>> [in Ukrainian]
- Nikitina-Dudikova, H., 2020. Pravovyy status dytyny, poterpiloyi vid zlochynu proty statevoyi svobody ta statevoyi nedotorkanosti [Legal status of a child victim of a crime against sexual freedom and sexual integrity], *Ūridična psihologiâ*, (27), p. 87–94 [in Ukrainian]
- Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii, 1966. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava, ratyfikovanyi Ukazom Prezydii Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR № 2148-VIII vid 19.10.73 r. [The International Covenant on Civil and Political Rights]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text> [in Ukrainian]
- Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii, 1989. Konventsiiia pro prava dytyny vid 20.11.1989 r. [Convention on the Rights of the Child]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text> [in Ukrainian]
- Solovyova, O., 2021. Shchodo protsesual'noho statusu nepovnlitn'oho poterpiloho u kryminal'nomu provadzhenni [Concerning the procedural status of a minor victim in criminal proceedings]. *Aktual'ni problemy kryminal'noho protsesu ta kryminalistyky – Current problems of the criminal process and criminalistics*, p. 345-348 [in Ukrainian]
- Verkhovna Rada URSR, 1991. Postanova Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro prava dytyny № 789-12 vid 27.02.1991 r. [On the ratification of the Convention on the Rights of the Child]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12#Text>> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 30.11.2023

Kalinina I.

FEATURES OF THE PROCEDURAL STATUS OF MINORS IN CRIMINAL JUSTICE OF UKRAINE

The scientific article is devoted to the development and substantiation of logically interrelated theoretical conclusions regarding the procedural status of minors in criminal proceedings, the formulation of recommendations on the basis of them for the improvement of the criminal procedural legislation of Ukraine. The author states that the formation and consolidation of the procedural status depend on a number of factors, among which the age of the person should be highlighted. The influence of this factor on the regulation of the procedural status of minors in criminal proceedings is considered as the main theoretical basis for further research.

The scientific work argues that the peculiarities of the implementation of the criminal procedural status of minors are related to the determination of their legal and legal capacity in criminal proceedings. As a general rule, minors are limited in their legal personality. Firstly, they cannot be subjects of a wide range of legal relations, and secondly, in those areas where they act as subjects of legal relations, their legal capacity is limited by law. It is noted that minors who have committed a criminal offense have a limited criminal procedural status in the criminal justice system of Ukraine. The recognition of full or limited legal capacity of minors significantly affects the content of the elements of their procedural position in the criminal process and the relationship with the defender and legal representative. The basis of the structure of the criminal procedural status of minors who have committed a criminal offense will be the corresponding criminal procedural status of an adult suspect, accused, defendant, based on the unity of the nature of participation in the criminal process, with its appropriate adaptation to the psychophysiological characteristics of the minor

The author states that in criminal procedural science one can observe a peculiar preference of the interest of researchers in favor of minor accused or suspects. Much more attention is paid to issues of criminal proceedings against minors compared to issues of protecting the rights and interests of minor victims or witnesses. One of the main rules of criminal justice for minors is its maximum individualization. The personality of minors and the reasons for their offenses are at the center of the judicial process, so these features should be studied as much as possible during the investigation. The presented provisions define the place and role of a minor in the criminal process in a new way.

Keywords: *procedural status; a minor; criminal proceedings; criminal justice; juvenile suspect; a minor accused; a minor witness; minor victim.*